

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЈА
ЗА ЕВРОПСКИ ОБРАЗОВНИ
ПРОГРАМИ И МОБИЛНОСТ

ВОДИЧ ЗА ЕДУКАТОРИ

SWOT анализа

За кариерна ориентација во
невроразновидни училници

Co-funded by the
European Union

Финансирано од Европската Унија. Ставови и мислења изнесени во оваа публикација се единствено на авторот(ите) и не нужно ги одразуваат ставовите на Европската унија или на Извршната агенција за образование и култура (EACEA). Европската унија и EACEA не снесат одговорност за нивната содржина.

BALKAN
URBAN
MOVEMENT

Акроним на проектот:

C-SKILLS

Наслов на проектот:

SkillCompass: Зајакнување на младите со разлики во учењето преку инклузивни алатки за кариерно насочување

Број на проектот:

2024-2-MK01-KA220-YOU-000294280

Веб-страница:

www.cskill.eu

Co-funded by the
European Union

Финансирано од Европската Унија. Ставови и мислења изнесени во оваа публикација се единствено на авторот(ите) и не нужно ги одразуваат ставовите на Европската унија или на Извршната агенција за образование и култура (EACEA). Европската унија и EACEA не сносат одговорност за нивната содржина.

Содржина

КЛУЧНИ ПОИМИ И ДЕФИНИЦИИ	4
ВОВЕД	6
ЗОШТО Е ВАЖНА?	7
ЗОШТО SWOT АНАЛИЗА?	8
СТРУКТУРА НА ПРОГРАМАТА	11
СЕСИЈА 1: ВОВЕД ВО SWOT И САМОРЕФЛЕКСИЈА	12
Чекор 1: Објаснување на SWOT алатката (10 мин)	12
Чекор 2: Групна дискусија (10 мин)	13
Чекор 3: Лична SWOT мапа (25–30 мин)	13
Насоки	13
РАБОТЕН ЛИСТ 1: ЛИЧНА SWOT МАПА	14
СЕСИЈА 2: ГРУПНА БУРА НА ИДЕИ И ВЗАЕМНА ПОДДРШКА	15
Чекор 1: Формирање мали групи (5–10 мин)	15
Чекор 2: Поттикнете споделување (15–20 мин)	16
Чекор 3: Групна SWOT дискусија (20–25 мин)	16
РАБОТЕН ЛИСТ 2: ГРУПНА SWOT МАПА	17
СЕСИЈА 3: ПЛАНИРАЊЕ АКТИВНОСТИ ЗА ИЗБОР НА КАРИЕРА ...	18
Чекор 1: Преглед на резултати (10 мин)	18
Чекор 2: Поставување SMART цели (15 мин)	19
Чекор 3: Идентификување на чекори и ресурси (15 мин)	19
Чекор 4: Споделување (10–15 мин)	19
РАБОТЕН ЛИСТ 3: АКЦИСКИ ПЛАН ЗА КАРИЕРА	20
АЛАТКИ ЗА ЕДУКАТОРИ	21
ДОПОЛНИТЕЛНИ СОВЕТИ	25

КЛУЧНИ ПОИМИ И ДЕФИНИЦИИ

НЕВРОРАЗЛИЧНИ МЛАДИ

Млади лица чијшто мозок функционира различно од она што се смета за типично. Ова вклучува состојби како АДХД, аутизам, дислексија, диспраксија и други.

НЕВРОРАЗЛИЧНОСТ

Концепт според кој невролошките разлики се природни варијации на човековиот мозок и треба да се признаат и почитуваат како дел од човековата различност.

АДХД

Синдром на нарушено внимание и хиперактивност)

Состојба што влијае на внимание, фокус и контрола на импулсите, предизвикувајќи тешкотии во организација. Истата често носи и силни страни како креативност и енергија.

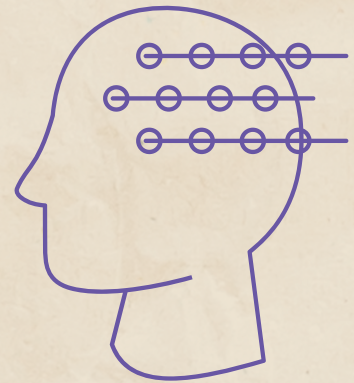

ДИСЛЕКСИЈА

Разлика во учењето што го отежнува читањето, пишувањето и правописот, која често носи и силни страни како креативност и способност за решавање проблеми.

ДИСПРАКСИЈА

Состојба што влијае на моториката (движењето на телото), која често носи и силни страни како способност за стратешко и аналитичко размислување.

ДИСГРАФИЈА

Разлика во учењето што го отежнува пишувањето. Истата влијае на правописот, ракописот и јасното изразување на идеи на хартија.

SWOT АНАЛИЗА

Алатка за евалуација на силните и слаби страни; на можностите и пречките кај една личност, проект или организација, со цел информирано носење одлуки и развој на стратегии за соодветна акција.

ВОВЕД

Водичот е развиен во рамки на проектот „C-Skills“, ко-финансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија и спроведуван во Северна Македонија, Србија, Бугарија и Чешка.

Тој е дел од сетот алатки и материјали креирани од партнерите во проектот, со цел да ја поддржат работата на менторите, едукаторите, младинските работници и другите професионалци при кариерното советување и ориентација на младите во овие четири држави.

Водичот промовира инклузивен и персонализиран пристап кон кариерното советување, со посебен фокус на невпоразличните млади, притоа користејќи практични методи како SWOT анализа.

Истиот е дизајниран да се користи заедно со другите достапни „C-Skills“ алатки, овозможувајќи им на корисниците да организираат структурирани, интерактивни и мотивирачки активности, преку кои младите ќе ги откријат своите силни страни; ќе ги надминат предизвиците и ќе можат да доносуваат информирани одлуки за својата кариера.

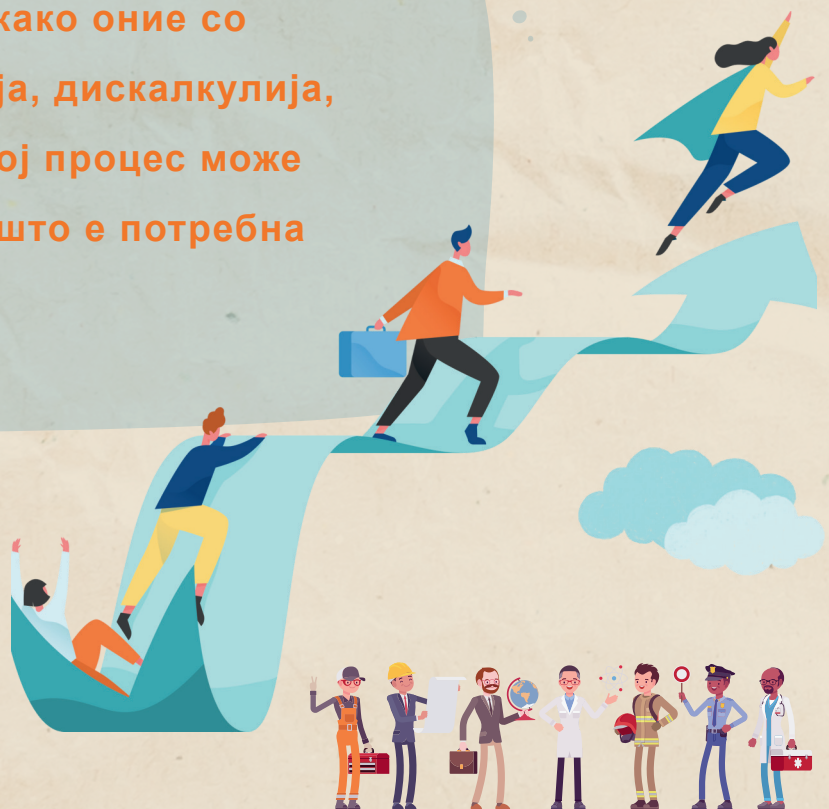
ЗОШТО Е ВАЖНО?

Планирање на кариерата е клучен дел од образованието. Тоа им помага на учениците да донесат информирани одлуки за својата иднина, како и да развијат клучни животни вештини кои ќе им помогнат во нивниот професионален развој.

За невроразличните млади, како оние со АДХД, дислексија, дисграфија, дискалкулија, диспраксија или аутизам, овој процес може да биде комплексен, заради што е потребна соодветна поддршка.

Овие млади, често се соочуваат со уникатни предизвици во комуникација, организација и донесување одлуки, но, исто така **располагаат и со силни страни како: креативност, способност за решавање проблеми и иновативно размислување, кои традиционалните методи за кариерно советување често ги занемаруваат.**

ЗОШТО SWOT АНАЛИЗА?

SWOT анализата е практична и ефикасна алатка за саморефлексија и планирање, која им овозможува на учениците:

- **Да ги препознаат своите силни страни** и да увидат како истите би можеле да се применат во нивната идна кариерата.
- **Да ги идентификуваат своите слабости и предизвици** за кои, можеби ќе имаат потреба од професионална поддршка.
- **Да истражат можности** за обука, практиканство и дополнителна поддршка.
- **Да се подготват за можни пречки и бариери.**
- **Да изградат самодоверба.**

За невпоразличните млади, SWOT анализата е особено корисна, бидејќи **користи визуелна организација, прикажувајќи ги нивните вештини и особини на позитивен начин,** и помагајќи им да ги согледаат своите уникатни способности како нивни силни страни.

ЗОШТО ДА СЕ ПРИМЕНИ ВО УЧИЛИШТАТА?

Примена на SWOT анализа за кариерна ориентација во училиштата е важна бидејќи:

(1) Промовира инклузивно образование, обезбедувајќи еднакви можности за сите ученици, вклучувајќи ги и невроразличните, и вреднувајќи различни вештини и способности.

(2) Ги подготвува учениците за реални ситуации како што се интервјуа за работа, самозастапување и аплицирање.

(3) Ги подготвува учениците за персонализирано планирање на кариерата, помагајќи им да изберат насоки што одговараат на нивните силни страни и интереси.

(4) Развива самосвест, самодоверба и вештини за носење одлуки.

(5) Поттикнува насочено учење и кариерен развој, обезбедувајќи им на учениците корисни алатки и стратегии за ориентација и планирање.

УЛОГА НА ЕДУКАТОРИТЕ

Едукаторите имаат клучна улога во спроведувањето на ефективно и инклузивно кариерно советување. За време на овие активности, тие можат:

- **Да создадат средина** каде учениците слободно ќе споделуваат идеи.
- **Да им помогнат** да го препознаат својот потенцијал и своите силни страни.
- **Да поттикнат позитивен јазик** при опишување слабости и предизвици.
- **Да понудат примери од реалниот свет** каде различни вештини се сметаат за предности или силни страни.
- **Да ги поедностават сложените задачи (на помали чекори)**, заради нивно полесно разбирање.
- **Да користат визуелни помагала** за да ги направат истите појасни и подостапни за невроразличните ученици.

СТРУКТУРА НА ПРОГРАМАТА

Програмата предвидува три сесии, од по 45–60 минути секоја:

СЕСИЈА 1:

Вовед во SWOT анализа и
саморефлексија

СЕСИЈА 2:

Групна бура на идеи и
взаемна поддршка

СЕСИЈА 3:

Планирање на активности за
избор на кариера

СЕСИЈА 1:

Вовед во SWOT анализа и саморефлексија

Цел:	Учениците учат што значи SWOT и создаваат своја лична SWOT мапа.
Времетраење	45 минути
Ресурси:	• Табла или проектор; • Работен лист 1: Лична SWOT мапа; • Пенкала или моливи, лепливи белешки.

ЧЕКОРИ

ЧЕКОР 1: ОБЈАСНИ ЈА SWOT АЛАТКАТА НА ЕДНОСТАВЕН НАЧИН (10 МИН)

Користете примери кои се лесни за разбирање. Пример, „Замислете лице кое е креативно (што е силна страна), но има тешкотии со организирање секојдневни задачи (што е слаба страна). Добар избор за кариера за него/неа може да биде графички дизајн, каде што креативноста се цени и каде дигиталните алатки помагаат при организација на задачите.“

Чекор 2: Групна дискусија (10 мин.)

Прашајте ги учениците:

- Што тие сметате за свои силни страни?
- Кои се нивните слабости?
- Што гледаат како можност, а што закана?

Чекор 3: Задача – Лична SWOT мапа (25–30 мин)

3.1 Учениците ги идентификуваат своите силни страни, слабости, можности и закани користејќи Работен лист 1 од страница 14.

3.2 Учениците ја пополнуваат SWOT табелата индивидуално, додека едукаторите ги водат преку насоките подолу и примерите од сетот алатки за едукатори.

Насоки:

- Силни страни или „во што сте навистина добри?“
- Слабости или „што ви е тешко?“
- Можности или „што би можело да ви помогне да успеете?“
- Закани или „што би можело да ви попречи (во тоа)?“

Работен лист 1: Лична SWOT мапа

СИЛНИ СТРАНИ

„Во што сте навистина добри?“

СЛАБИ СТРАНИ

„Што ви претставува предизвик?“

МОЖНОСТИ

„Што би можело да ви помогне да успеете?“

ЗАКАНИ

„Што би можело да ви го попречи патот до успехот?“

СЕСИЈА 2:

Групна бура на идеи и взаемна поддршка

Цел:	Учениците ги споделуваат своите идеи и учат од искуствата на другите.
Времетраење	~ 60 минути
Ресурси:	• Големи листови хартија за групна SWOT мапа; • Маркери; • Лепливи белешки.

ЧЕКОРИ

ЧЕКОР 1: ФОРМИРАЈТЕ МАЛИ ГРУПИ ОД ПО 5–6 УЧЕНИЦИ (5–10 МИНУТИ).

Држете ги групите мали за секој ученик да има можност да го искаже своето мислење.

Измешајте ученици со различни силни страни, интереси и невроразлични профили.

Доделете им улоги за да ги одржите групите фокусирани (на пр., модератор, записничар, презентер, мерач на време) и дадете им јасни насоки и точно време на располагање за секој чекор.

Чекор 2: Поттикнете споделување на личните SWOT мапи (15–20 минути)

Учениците споделуваат една силна страна и една слабост од својата мапа. Поттикнете ги да размислуваат како слабостите можат да ги претворат во можности. Пример: „Понекогаш ми е тешко да се фокусирам, но научив како да ги завршам задачите навреме.“

Чекор 3: Групна дискусија (20–25 мин)

3.1. Насочете ги учениците да креираат групна SWOT мапа во која ќе наведат некои заеднички силни страни, слабости, можности и закани.

3.2. Користете големи листови хартија со исцртани четири квадрати (погледни Работен лист 2); користете лепливи белешки и маркери.

3.3. Побарајте од секој ученик да придонесе со барем една идеја.

3.4. Користете лепливи белешки за да ги поместувате во квадратите, или да ги групирате идеите.

3.5. Поттикнете дискусија за тоа: „Како конкретна силна страна би можела да се искористи во кариерата?“

Поставете дополнителни прашања за да ги насочите, пример:

- Која ваша силна страна може да ви помогне во тимски проект?
- Може ли некоја ваша слабост да се претвори во вештина?

Работен лист 2: Групна SWOT мапа

СИЛНИ СТРАНИ

„Во што групата е навистина добра?“

СЛАБИ СТРАНИ

„Што е предизвик за групата?“

МОЖНОСТИ

„Што може да ѝ помогне на групата да успее?“

ЗАГРОЗУВАЧКИ ФАКТОРИ

„Што може да ѝ застане на патот на групата до успехот?“

СЕСИЈА 3:

Акциски план за кариерна ориентација

Цел:	Да им помогне на учениците да ја претворат својата SWOT анализа во практичен кариерен план со јасно поставени цели и активности.
Времетраење	45-60 minutes
Ресурси:	• Работен лист 3: Акциски план за кариера • Примери за кариери (печатени или Power Point)

ЧЕКОРИ

ЧЕКОР 1: ПРЕГЛЕД НА ЛИЧНАТА И ГРУПНА SWOT МАПА (10 МИН.)

Дајте им на учениците неколку минути да ја прегледаат својата лична SWOT мапа и поттикнете ги да направат кратка анализа на истата.

Поттикнете ги да издвојат 2–3 клучни силни страни и можности.

За полесно разбирање, прикажете им конкретен пример на SWOT мапа и кратка анализа.

Чекор 2: Поставување SMART цели (15 минути)

Насочете ги учениците да креираат 2–3 SMART цели (Специфични, Мерливи, Остварливи, Релевантни и Временски определени) врз основа на нивната SWOT анализа.

Примери за SMART цели:

- „Да го подобрам организирањето на времето користејќи дневен планер за активностите во текот на овој месец.“
- „Да истражам три кариери што одговараат на моите креативни способности до следниот семестар.“

Чекор 3: Идентификување на активности и ресурси (15 мин.)

3.1. Поттикнете ги учениците да наведат конкретни чекори за постигнување на целите или надминување на слабостите/заканите (на пр., „посета на работилница“, „разговор со ментор“ и сл.).

3.2. Потсетете ги да идентификуваат ресурси што можат да им помогнат во тоа (на пр., конкретни училишни програми, локални проекти за практиканство или волонтирање, онлајн платформи за едукација).

Чекор 4: Споделување и повратна информација (10–15 мин.)

Формирајте мали групи или парови во кои учениците ќе споделат една цел и конкретни чекори за нејзино постигнување. Поттикнете ги да дадат предлози за подобрување, да ги истакнат силните страни во плановите и заедно да размислат за кариера што им одговара на способностите.

Работен лист 3: Акциски план за кариера

КОИ СЕ МОИТЕ СИЛНИ
СТРАНИ?

КОИ СЕ МОИТЕ
МОЖНОСТИ?

КОИ СЕ НАЈСООДВЕТНИТЕ
ПРОФЕСИИ ЗА МЕНЕ?

КОИ ЧЕКОРИ ДА ГИ
ПРЕВЗЕМАМ ЗА
НАДМИНУВАЊЕ НА
ПРЕПРЕКИТЕ?

АЛАТКИ ЗА ЕДУКАТОРИ

Поддршка на младите преку SWOT анализа

Овој дел содржи практични примери и насоки за едукаторите, изготвени со цел да им помогнат да обезбедат ефективна поддршка на сите ученици, особено на невроразличните млади.

1. Понудете примери за секоја категорија од SWOT мапата

Користете ги примерите подолу, за да ги инспирирате учениците да размислат за своите вештини и искуства:

Категорија	Примери
Силни страни	Креативност, решавање проблеми, љубопитност, ориентираност кон детали, емпатија, лидерство, комуникациски вештини, технички вештини, уметнички талент.
Слабости	Тешкотии со управување со време, проблеми со фокусот, срамежливост, неорганизираност, чувствителност на критика, бавно читање/пишување.
Можности	Проргами за практиканство, стажирање, волонтирање, менторски програми, работилници, онлајн курсеви, експертски и други мрежи за поддршка, за размена на искуства и знаења, дигитални алатки.
Закани / препреки	Притисок од врсници, недостиг на поддршка во училиште или дома, предрасуди или недоразбирања од работодавачи, ограничени ресурси, стресни ситуации.

Совет:

Поттикнете ги учениците да дадат лични примери во секоја од категориите.

2. Трансформација на слабостите во можности

Насочете ги учениците да ги согледаат предизвиците како потенцијални предности.

Слабост	Позитивна трансформација / можност за кариера
Организациски тешкотии	Користење на дигитални алатки или структурирани рутини; истражување на креативни области или технолошки кариери со поддршка во управување проекти.
Срамежливост	Градење самодоверба преку работилници; насочување кон кариери кои ценат набљудување, истражување или индивидуална интеракција.
Бавно читање и пишување	Користење визуелни или практични методи на учење; истражување кариери во дизајн, уметност или технологии.
Импулсивност	Насочување на енергијата кон подинамични сектори и работни средини како претприемништво, маркетинг или организација на настани.

Совети за наставници:

Истакнете примери од реалниот живот на личности кои својата „слабост“ ја претвориле во уникатна предност во кариерата.

3. Усогласување на силните страни со кариерните можности

Користете ја оваа табела за да ги поттикнете учениците да размислуваат за кариери кои одговараат на нивните силни страни:

Силна страна	Потенцијални кариери / улоги
Креативност	Графички дизајнер, архитект, UX/UI дизајнер, специјалист за маркетинг.
Внимание кон детали	Аналитичар на податоци, лабораториски техничар, контролор на квалитет, програмер.
Емпатија	Социјален работник, советник, здравствен работник, наставник.
Решавање проблеми	Инженер, развивач на софтвер (програмер), консултант, истражувач.
Лидерство	Проектен координатор, тим лидер, организатор.
Упорност	Претприемништво, менторство, улоги на застапување.

4. Клучни вештини за различни професии

Помогнете им на учениците да ги поврзат личните силни страни и интереси со реални кариери. Пример:

- **Комуникација и соработка** – наставник, новинар, HR професионалец.
- **Аналитичко и логичко размислување** – аналитичар на податоци, инженер, развивач на софтвер.
- **Емпатија и социјална свест** – социјален работник, психолог, здравствен работник.
- **Технички вештини** – IT, кодирање, лабораториски истражувања.
- **Прилагодливост и решавање проблеми** – проект менаџер, претприемач, консултант

Совети:

Побарајте од учениците да ги наведат вештини што ги поседуваат и вештините што би сакале да ги развијат или имаат.

5. Прашања за дискусија и насоки за во училница

Примерите користете ги за да ги насочите учениците да размислуваат, како и за насочување на групните активности:

- Поради која своја вештина си горд/горда?
- Сподели предизвик што неодамна успеа да го надминеш?
- Во која кариера се замислуваш и зошто?
- Како некоја твоја слабост може да стане силна страна?
- Што би ти помогнало да ги развиеш вештините што ги посакуваш?

Совети:

Дајте им на учениците доволно време да размислат самостојно, пред да споделат идеи во парови или групи.

ДОПОЛНИТЕЛНИ СОВЕТИ ЗА ЕДУКАТОРИ

- **Користете позитивен јазик:**

Внимавајте на терминологијата што ја користите. Користете термини како: „области за развој“ наместо „проблеми“.

- **Понудете визуелни помагала:**

Користете табели, шаблони, кодирање со бои заради полесно разбирање на активностите.

- **Одете чекор-по-чекор:**

Особено за ученици кои имаат потешкотии со вниманието или АДХД.

- **Овозможете повеќе начини на одговор:**

На пример, можност да понудат одговор преку пишување, цртање или дигитални алатки.

- **Прославете го секој напредок:**

Препознајте ги и вреднувајте ги напорите на секој ученик.

Финансирано од Европската Унија. Ставови и мислења изнесени во оваа публикација се единствено на авторот(ите) и не нужно ги одразуваат ставовите на Европската унија или на Извршната агенција за образование и култура (EACEA). Европската унија и EACEA не сносат одговорност за нивната содржина.

Co-funded by
the European Union

ПРИФАТИ ЈА
СВОЈАТА
РАЗЛИЧНОСТ